

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій
Кафедра журналістики та філології СумДУ

XIV МАТЕРІАЛИ

**ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ:
СВІТОВІ ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ**

XIV ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

THE 14TH ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC PRACTICAL CONFERENCE

**JOURNALISM EDUCATION IN UKRAINE:
WORLD PROFESSIONAL STANDARDS**

Суми, 16–17 травня 2018

Sumy, 16–17 May 2018

УДК 007 : 304 : 070

Журналістська освіта в Україні: світові професійні стандарти : Матеріали чотирнадцятої Всеукраїнської науково-практичної конференції (Суми, 10–11 травня 2018 р.) / уклад. : О. Г. Ткаченко. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 130 с.

Journalism Education in Ukraine: World Professional Standards : the Materials of the 14th International Scientific Practical Conference (Sumy, 10–11 May 2018) / compiled by O. Tkachenko. – Sumy : Sumy State University, 2018. – 130 p.

До збірки увійшли наукові матеріали викладачів та аспірантів кафедри журналістики та філології СумДУ, а також студентів спеціальностей «Журналістика», «Реклама і зв'язки з громадськістю», «Медіакомунікації». Дослідження пов'язані з комплексною програмою науково-дослідних робіт СумДУ, безпосередньо з науковим напрямом досліджень кафедри журналістики та філології у межах теми «Особливості формування національного інформаційного простору України: від радянської системи ЗМІ до демократичної моделі».

The collection includes scientific materials of teachers and graduate students of the Department of Journalism and Philology of the Sumy State University and also students with the chief subject «Journalism», «Advertising and Public Relations», «Media communication». The research is related to the complex program of scientific works of the Sumy State University, directly to the scientific sphere of the research of the Department of Journalism and Philology within the theme «Features of Formation of the National Information Space of Ukraine: from the Soviet System to a Democratic Media Model».

РЕДКОЛЕГІЯ:

Олена Ткаченко, д-р філол. наук (голова)
Інна Гаврилюк, канд. наук із соц. комунік.
Світлана Воропай, канд. філол. наук
Ольга Сидоренко, канд. педагог. наук
Ярослав Яненко, канд. соціологічних наук

EDITORS:

Olena Tkachenko, Doctor of Philology (head)
Inna Gavrilyuk, PhD of Social Communications
Svitlana Vororpai, PhD of Philology
Olga Sydorenko, PhD of Pedagogical Science
Yaroslav Yanenko, PhD of Social Sciences

© Сумський державний університет, 2018.

2. Волинець Г.М. Візуальні форми сатири на економічні теми у часописі «Український тиждень» // Тиждень науки-2016 : зб. тез доп. щорічної науково-практичної конференції викладачів, науковців, молодих учених, аспірантів, студентів ЗНТУ (Запоріжжя, 18–22 квітня 2016 р.): В 4 т. – Т.4 / відп.
3. Євгенія Резниченко «Фотографія — це перш за все інформація»: майстер-клас фотожурналістів зі Lviv Media Forum / Є. Резниченко // Media Sapiens – 2016.
4. Заїка Н.М. Фотографія у газеті: елемент оформлення чи самостійна журналістська робота м. Київ. Магістерська робота / Національний університет «Києво-Могилянська академія». Наук. кер.: Дуцик Д.Р., к.ф.н., доцент. Київ, 2008. – 79 с.
5. Ворон Н. І. Жанри фотожурналістики [Текст] / Н. і. ворон // М .: Факультет журналістики, 2012. - 145 с.
6. Волков-Ланніт, Л. Ф. Мистецтво фоторепортера: Изд. 2-е доп., [Текст] / Л. ф. вовків-Ланніт // М., «Мистецтво» 1974, 303 с. з мул.

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ МЕДІАСУГЕСТІЇ В КОНТЕНТІ ЕЛЕКТРОННОЇ ГАЗЕТИ «THE GUARDIAN» (ЗА 18.03.2018)

*Наталія Руденко,
аспірант, СумДУ*

Зроблено спробу виявити психологічні механізми медіасугестії на матеріалі номеру електронної газети «The Guardian» за 18.03.2018.

***Ключові слова:** контент, медіасугестія, емпатія, залякування, рефлексія.*

PSYCHOLOGICAL MECHANISMS OF MEDIASUGGESTION IN THE CONTENT OF THE ELECTRONIC NEWSPAPER «THE GUARDIAN» (OF 18.03.2018)

*Natalya Rudenko,
PhD student, Sumy State University*

An attempt was made to detect psychological mechanisms of media suggestion on the material of the electronic newspaper issue «The Guardian» of 18.03.2018.

***Keywords:** content, media suggestion, empathy, intimidation, reflection.*

Поглиблення протиріч у сучасному суспільстві через велику кількість невирішених економічних, політичних та соціальних проблем часто є предметом аналізу та обговорення у ЗМІ. Ці соціальні інститути беруть активну участь у формуванні суспільної думки. «Будь-яка інформаційна діяльність, зачіпаючи інтереси й потреби тієї чи іншої людини або суспільства в цілому... спрямована не тільки на інформування своєї аудиторії, але й на її формування, тобто зміну позицій, точок зору, ціннісних орієнтацій, соціальних установок...» [1, с. 159]. Проблема інформаційно-психологічного впливу ЗМІ постійно перебуває в полі зору як українських, так і зарубіжних вчених, зокрема В. Германова, О.В. Дмитрук, М. Еріксона, С. Кара-Мурзи, Л. Компанцевої, Г. Почепцова, В. Різуна, І. Черепанової та ін. Проте суть сугестивних явищ у структурі маніпулятивної й прагматичної діяльності ЗМІ є досі недостатньо розкритою попри очевидну суспільну і соціокультурну значущість цієї проблеми.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення сугестивних технологій емоційного зараження, що актуалізуються в популярних інтернет-виданнях, контент яких часто містить патогенну інфографіку, медіа-віруси, тощо. Як зазначає Л. Компанцева,

«Медіавірусне зараження може підтримуватися насадженням в інформаційних потоках мережі ірраціоналізму як компонента міфологізації суспільної свідомості» [2, с. 181–182].

Мета нашої роботи – розкрити особливості психологічних механізмів медіасугестії на матеріалі електронної газети «The Guardian». *Об'єктом* дослідження є контент електронної газети «The Guardian» за 18 березня 2018 року, а *предметом* – психологічні механізми медіасугестії, що використовуються в названому виданні. Основними *методами* дослідження стали контент-аналіз та метод класифікації.

Ефективним засобом формування громадської думки є використання у ЗМІ сугестії, яка за допомогою різних вербальних та невербальних інструментів може змінювати психологічний стан людини. «Навіювання або сугестія – це процес впливу на психіку людини, пов'язаний зі зниженням свідомості й критичності при сприйнятті навіяного змісту, який не вимагає ні розгорнутого особистого аналізу, ні оцінки спонукання до певних дій» [2, с. 16–17]. Сугестивний вплив на людину відбувається на емоційному рівні, поза її свідомим контролем. Тобто сугестія є засобом соціальної індукції або емоційного зараження, що створює певний настрій аудиторії ЗМІ з одночасною передачею пропагандистської інформації.

Вчені виділяють такі психологічні механізми медіасугестії, як емпатія (співпереживання), рефлексія і залякування [2; 3; 4]. Саме ці механізми використовуються для зняття психологічного захисту аудиторії та підвищення ефективності сугестивного впливу ЗМІ.

«Емпатія - це здатність розуміти почуття іншої людини і перейматися ними, передчувати емоційні реакції іншого» [3, с. 58]. Емпатію можна розглядати як емоційну ідентифікацію, і вона є дуже важливим чинником, що впливає на почуття, які пробуджують ЗМІ. Виникнення емпатії або співпереживання полягає насамперед в тому, що інформація про резонансні події навіть без аналізу вже своїм змістом викликає певні емоції, формуючи водночас певне ставлення до повідомлюваного. «Ідентифікація формує відчуття емоційної співучасті...та частково залежить від того, в якому ступені він ідентифікує себе з персонажем (тобто, подумки порівнює себе з ним і представляє себе на його місці). Зображувані в ЗМІ реальність сприймається суб'єктом більшою мірою, якщо його ототожнення себе з персонажами таке, що останні стають значимими фігурами в його власному житті» [4]. Матеріали з високим емпатичним рівнем створюють змінені психологічні стани, що характеризуються зниженням критичності у сприйнятті інформації.

У контенті номеру «The Guardian» за 18.03.2018 р. ми простежили використання емпатії у повідомленнях, які містять як негативну, так і позитивну інформацію. Наприклад, «One man who had a dream was the late Stephen Hawking – an inspiration to us all. He urged us all to look at the stars and not our feet» [5] – Одним з людей, які мали мрію, був покійний Стівен Хокінг – натхнення для нас усіх. Він спонукав всіх нас давитись на зірки, а не на свої ноги.»

Механізм залякування формує саме негативні асоціації з подіями чи явищами, що висвітлюються в матеріалах, впроваджує в масову свідомість «образ ворога». Ілюзорна чи реально існуюча небезпека якого-небудь явища (наприклад, тероризму, екологічних проблем) багаторазово підсилюється з використанням емоційно-забарвленої лексики, як наприклад у заголовку: «Threat of Russian cyber reprisal puts UK finance, power and water on high alert» [6] – «Загроза російських кіберрепресій привела британську фінансову, енергетичну системи та систему водопостачання в посилену бойову готовність». Введення слів «загроза», «катастрофа», «армагедон», «збій», «колапс», «криза» та їх похідних і синонімів налаштовують аудиторію на переживання чи навіть паніку з приводу чергової глобальної загрози, викликаючи в людей масовий страх з метою створення сприятливих обставин для маніпуляції масовою свідомістю - насамперед, у політичних цілях.

Приєм рефлексії в електронних ЗМІ полягає у введенні в текст інформації про бачення автора того, як його повідомлення має або може сприймати аудиторію. Такий підхід представляє собою натяк на потенційну реакцію, навіюванням певного настрою, який може зароджувати потрібні думки. Наприклад, «Still, if you think she's wide-eyed about it, you should

see her parents» [7] – «Все ж, якщо ви вважаєте її наївною, то вам варто зустрітись з її батьками.». У прикладі використано умовний тип речення для приховання будь-якого нав'язування, та яскраво описано ймовірне ставлення до ситуації. За С. Роциним, функція рефлексії фактів, подій та станів суспільної думки може бути різноманітною: активною, пасивною та нейтральною. Активна рефлексія в ЗМІ передбачає оцінку фактів і подій через суб'єктивні думки осіб, членів спільноти. Для ЗМІ стає важливим утримати актуальну тему у площині активного суспільного обговорення, для чого використовують механізми демократичного обговорення соціально-значимих питань, зокрема, публіцистичні матеріали, що стимулюють до реагування, обговорення, співпереживання. Пасивна рефлексія передбачає продукування засобами масової інформації думки авторитетних експертів, не втягуючи аудиторію в дискурс проблеми. Глядач або читач займає позицію «судді», вислуховує різні точки зору та вирішує, на чийому він боці. Найбільш складною є нейтральна рефлексія, оскільки аудиторії надається інформація, складена із ретельно підібраних фактів і подій з умовою, що суб'єкт буде самостійно приймати рішення без громадського обговорення.[4]

У результаті проведеного дослідження в номері електронної газети «The Guardian» за 18.03.2018 р. ми виявили 45 прикладів використання психологічних механізмів: прикладів емпатії – 10, залякування – 12 та рефлексії – 23. Таким чином, для ефективного навіювання видання створює для аудиторії особливу реальність у різних сферах суспільного життя, орієнтуючись на різні психологічні процеси, які можуть призводити до пасивності індивіда, до стану інертності, що блокує активні дії.

Список літератури

1. Гриценко О.М., Шкляр В.І. Основи теорії міжнародної журналістики. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002. – 304 с.
2. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. посіб./[В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Л.Ф.Компанцева та ін.]; за заг.ред. Є.Д. Скулиша. – К.: ЗАТ «ВПОЛ», 2011. – 248с.
3. Психологічні аспекти впливу засобів масової комунікації на свідомість громадян: безпека та збиток / А. Ш. Коваль // Наука і освіта. – 2015. – № 11–12. – С. 56–60. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2015_11-12_11 (дата звернення: 20.04.2018)
4. Роцин С. К. Психология и журналистика / С. К. Роцин. – М.: Наука, 2002. – 346 с.
5. Winter Paralympics closing ceremony: South Korea bids farewell to the Games. *The Guardian*. 18.03.2018. URL: <https://www.theguardian.com/sport/2018/mar/18/winter-paralympics-closing-ceremony-south-korea-bids-farewell-to-the-games> (дата звернення: 20.04.2018)
6. Threat of Russian cyber reprisal puts UK finance, power and water on high alert. *The Guardian*. 18.03.2018. URL: <https://www.theguardian.com/world/2018/mar/17/uk-finance-power-water-on-high-alert-threat-russian-cyber-reprisal-grows> (дата звернення: 20.04.2018)
7. Gugu Mbatha-Raw: on Oprah, race and Hollywood. *The Guardian*. 18.03.2018. URL: <https://www.theguardian.com/global/2018/mar/18/gugu-mbatha-raw-film-hollywood-interview-wrinkle-in-time-oprah> (дата звернення: 20.04.2018)

Науковий керівник:

Олена Ткаченко,

д. філол. наук, професор СумДУ